

SÁCH HỒNG

SỐ 19

Tirag 4.000 enuflais
Hanoi le 8 Octobre 1947

DEPOT LEGAL
INDOCHINE

Nº 7487

CÂY TRE TRĂM DỐT

của KHÁI-HƯNG

ĐỜI NAY

CÂY TRE TRĂM ĐỐT

KHÁI HƯNG

@TIEULUN 2024

CÂY TRE TRĂM ĐỐT

Ngày xưa có một ông trưởng giả.

Ông trưởng giả ấy có hai nếp nhà ngói năm gian toàn gỗ lim làm giáp độc, một cái sân gạch bát tràng phơi nổi hai trăm phương thóc. Trước sân có vườn rộng trồng cau, sau sân có lùm thóc cao chót vót ngắt trời xanh.

Nhưng ông trưởng giả ấy tuy giàu mà kiệt lắm, biền lận hơn hết các ông trưởng giả biền lận khác. Trong nhà trăm công nghìn việc bề bộn mà ông chỉ nuôi có mỗi một người lực điền. Thôi thì việc gì cũng đến « anh Cu Cậu » (tên người lực điền). Suốt ngày, tiếng ông trưởng giả cắt đặt : « Cu Cậu giã cối cho ông mẻ gạo ! Cu Cậu đi xúc thóc ra sân phơi phóng cho ông, con ! » Lời lẽ ông rất mềm mỏng, dịu dàng. Ở đời thiệt gì lời nói, chiều người lấy của. Chứ sao !

Anh lực điền được chủ quý mến, chiều chuộng càng nai lưng ra làm việc, chẳng quản nặng nhọc vất vả, chẳng nề hà nóng nực, rét mướt. Đêm thức thật khuya để thu dọn, sáng dậy thật sớm để quét tước trong nhà, ngoài ngõ, sạch sẽ như lau như li...

Nhưng, một dạo, anh Cu Cậu bỗng sinh ra lười biếng, thần thờ như người đau ốm, lẩn thần như bị ma làm. Có

5 | Cây Tre Trăm Đốt

khi đương già gạo, anh dùng chân đạp vịn giầy chầu đứng nhìn vợ vắn, hai con mắt đỏ ngầu như muốn khóc. Có khi ra cầu ao vớt bèo, anh mơ màng để rơi cả rổ lẫn con sào xuống nước mà vẫn không hay.

Chả có cái gì mà mắt ông trưởng giả lại không nhìn thấy. Ông ta ôn tồn bảo anh Cu Cậu :

- Con phải chịu thương chịu khó mới được chứ, chóng rồi ông gây dựng cho.

Lời ngọt ngào của ông hình như đã mất hết công hiệu, vì Cu Cậu vẫn không sao chăm chỉ được như xưa.

Ông trưởng giả đã nghĩ đến tìm một người lực điền khác. Nhưng một hôm, ông tình cờ chột hiểu duyên có sự lười biếng của Cu Cậu : Ông thấy anh ta dựa cột chuồng lợn đứng ngắm cô Rốt trộn cám với bèo trong cái ang sành. Cô Rốt là cô gái út xinh xắn của ông.

- À ra thế !

Ông trưởng giả mỉm cười lắm bả. Tới hôm ấy ông gọi Cu Cậu lên nhà đấm lưng cho ông. Rồi ông nhỏ to trò chuyện bàn việc làm việc ăn, việc nhà, việc cửa :

- Cậu ạ, cô Rốt, ông xem ra xấu cả người lẫn nét, phải không con ?

Cu Cậu không đáp tuy anh ta muốn cãi : « Thừa ông, con thì con cho rằng cô Rốt được cả người lẫn nét ». Ông trưởng giả cũng không để cho Cu Cậu kịp chen một câu. Ông tiếp luôn :

- Các cô nhớn, ông gả toàn vào nơi khá giả, con đã biết đấy. Nhưng ông xem ra mấy anh chàng rể ấy rất là đồ ăn hại, biếng nhác, vô tích sự. Nên ông muốn kén cho cô Rốt một người chồng chịu làm chịu ăn, thức khuya dậy sớm, thành thạo các công việc đồng áng... Như con chẳng hạn.

Giá lúc ấy là ban ngày thì hẳn ông trưởng giả đã trông thấy má Cu Cậu đỏ ửng lên, và cặp mắt Cu Cậu tuôn hai giòng lệ sung sướng.

Sáng hôm sau, gà gáy lần thứ nhất, ông trưởng giả đã nghe thấy tiếng chổi xể quèn quét trên sân gạch. Ông mừng thầm, bụng bảo dạ :

- Trúng kế rồi !

Từ đó, Cu Cậu lại siêng năng chịu khó làm ăn vất vả. Sức anh ta như vọt tăng lên bội phần. Ông trưởng giả càng tỏ ý muốn gả cô Rốt cho anh ta, tỏ bằng lời nói bóng gió, hoặc bằng cái liếc mắt, cái mỉm cười thân mật.

7 | Cây Tre Trăm Đốt

« - Cậu ơi, (ông bỏ hẳn tiếng Cu đi) gọi cô lên ông bảo - Cậu ơi, con ra sân chúa thóc với cô cho ông đi.

Luôn luôn tiếng « cô » với tiếng « cậu » đi liền nhau trong miệng ông trưởng giả. Sợ anh lực điền thực thà quá không hiểu ý tứ xa xôi chẳng, nhiều lần ông lại nói thẳng với anh ta :

- Cậu ạ, con cứ chịu khó trông coi giúp ông, rồi ông gả cô Rốt cho.

Thấy có hiệu quả, ông trưởng giả thường dùng câu khuyến khích ấy mỗi khi ông thấy Cu Cậu hơi uể oải, uể oải vì mệt nhọc quá, chứ ông phải vì chán nản hay cụt hy vọng. Còn bao giờ anh ta mất hy vọng được. Dẫu có người bảo cho anh ta biết rằng ông trưởng giả lừa dối anh ta, anh ta cũng không nao núng. Anh ta tin rằng một lời hứa của ông trưởng giả thì chắc chắn như đánh đống vào cột lim. Vì thế, anh ta càng tận tụy làm việc, có bao nhiêu sức đem ra dùng cho kỳ hết, không tiếc một chút nào. Và vì thế anh ta coi cô Rốt như người vợ chưa cưới của anh ta, tự coi mình như người đương ở rể nhà ông nhạc.

Cô Rốt không hiểu cái thâm ý của cha - mà hiểu thế nào được, nhất cô ta lại ngây thơ, thật thà chẳng kém Cu Cậu mấy tí. Bởi vậy cô ta chỉ coi Cu Cậu như một đứa ở, có khi giận dữ mắng nhiếc thậm tệ. Thấy thế,

ông trưởng giả bảo con ở ngay trước mặt anh lục điền :

- Con không được hỗn. Anh Cậu là con nhà tử tế (thực ra, anh Cậu chỉ là con một anh đánh dậm), anh ấy không phải như những người đi ở khác đâu. Mà con đừng gọi anh ấy là Cu Cậu, lúc bé cha mẹ anh ấy gọi anh ấy là Cu Cậu, bây giờ anh ấy nhớn rồi, chỉ nên gọi anh ấy là anh Cậu thôi, nghe chưa ?

Rồi ông mim cười nói đùa :

- Cha định gả con cho anh ấy đấy.

Cô Rốt không cãi lại. Xưa nay cô rất phục tòng và vâng lời cha. Cô nghĩ thầm : « Con gái như hạt mưa sa, cha mẹ đặt đâu yên đấy ». Từ hôm ấy, cô thấy anh Cậu đẹp trai, - mà anh ta đẹp trai thực, và ăn nói có duyên, tuy anh ta rất ít nói, ít cả cười nữa. Anh ta chỉ thỉnh thoảng hát ví một câu mà anh ta cho là ở trong có ẩn nhiều ý nghĩa âu yếm lắm :

« Áo anh sút chỉ đường bầu,
« Ước gì cô ấy vào khâu cho cùng.
« Khâu rồi anh sẽ trả công... »

Câu ca dao tình tử biệt bao, vì mặt cô Rốt bền lên lộ đầy vẻ cảm động.

9 | Cây Tre Trăm Đốt

Một hôm, Cu Cậu thấy người ta đội bánh dày, bánh chưng buộc lạt đỏ đến nhà ông trưởng giả. Anh ta tò mò nhìn, chẳng hiểu chủ mình đặt làm gì nhiều bánh thế. Muốn hỏi để biết nhưng chủ lại mãi tiếp khách khứa, còn mình thì bận túi bụi ở dưới bếp để đun nước và giúp cô Rốt làm cơm. Khách về, ông trưởng giả không đợi Cu Cậu căn vặn, gọi ngay anh ta lên thì thăm bảo :

- Con ạ, ông biết con mồ côi cha mẹ, chú bác họ đương lại không ai có gì, nên ông đã bỏ tiền ra thừa bánh dày, bánh chưng để chia cho họ hàng rồi. Đây tức là lễ ăn hỏi của con.

Cu Cậu tin thực và sung sướng quá, muốn xụp xuống lạy ông bố vợ.

Một năm qua, một năm làm việc vất vả hơn con bò kéo cày giữa buổi trưa mùa hạ. Rồi một hôm, sáng sớm tinh sương, ông trưởng giả gọi Cu Cậu lên nhà buồn rầu phàn nàn : Cậu ơi, ông thương con lắm, ông đã nhất định gả cô Rốt cho con, nhưng trong họ ông chẳng ai bằng lòng cả. Người ta bảo rằng con nghèo thế thì lấy gì làm sính lễ. Mà trong họ nhà ông xưa nay lại có cái lệ thách cưới. Vậy con tính sao ?

Cu Cậu nức nở :

- Thừa ông, trăm sự ở ông cả, ông thương con phận

nào, con được nhờ phận ấy... chứ con còn biết tính sao.

Ông trưởng giả bóp trán suy nghĩ :

- Việc này hơi khó đây. Nhưng ông đã thương con thì thế nào cũng xong. Bây giờ ông thách con một vật lấy lệ, con nghe ra chưa ? Ông không thách con châu báu, tiền bạc, trâu bò, những thứ ấy con làm gì có, phải không ? Ông chỉ thách con một cây tre trăm đốt.

Cu Cậu chưa từng đếm đốt một cây tre bao giờ, vui vẻ nhận lời ngay :

- Con xin đi chặt cây tre trăm đốt về nộp ông.

Ông trưởng giả hơi tỏ vẻ thương hại :

- Giống tre trăm đốt nghe như hiểm lắm đây, con phải vào giữa rừng sâu mới kiếm được.

Cu Cậu quả quyết :

- Thừa ông, đã có thì thế nào con cũng kiếm bằng được, ông cứ yên lòng. Con xin vào rừng đây.

Cu Cậu thôi cơm nắm một nắm thực to rồi vác con dao phạt bờ hấp tấp ra đi.

Mặt trời lên đã cao, Cu Cậu mới tới rừng tre. Anh ta ngồi nghỉ ở chỗ có bóng rợp, giở cơm nắm với muối

11 | Cây Tre Trăm Đốt

vùng ra ăn cho đỡ đói. Vừa ăn anh ta vừa để ý nhằm đếm đốt những cây tre cao ở chung quanh. Không cây nào quá bốn mươi đốt. Anh ta nghĩ thầm : « Ta đi sâu vào phía trong thì thế nào chả gặp một cây tre trăm đốt ! »

Cu Cậu đi từ giờ Thìn cho tới giờ Mùi, mới gặp được một cây tre thực già, gốc to ngoài hai chét tay, mà cao, cao quá, cao đến nỗi anh ta ngừng mắt nhìn lên không trông thấy ngọn.

Anh ta liền hạ nó xuống, róc đẽo hết những cành lá rườm rà, trong lòng mừng thầm rằng thế nào nó cũng có đủ một trăm đốt.

Nhưng đếm đi đếm lại ba bốn lượt, anh ta vẫn chỉ tới số con năm mươi năm. Anh ta chán nản ngơ vực, thất vọng, ngồi ôm mặt khóc hu hu.

Bỗng anh ta thấy một bàn tay mát rượi dịu dàng đặt lên vai. Và giật mình kinh ngạc thấy đứng bên mình một ông cụ râu tóc bạc phơ, tay cầm phe phẩy cái phát chủ, chân đi đôi guốc làm bằng gốc trúc già. Đó là một ông tiên hiện lên vì nghe thấy tiếng khóc của Cu Cậu. Ông tiên hỏi :

- Tại sao con khóc.

Cu Cậu liền đem câu chuyện riêng ra kể đầu đuôi cho ông nghe, rồi nức nở nói tiếp :

- Con đã tìm kiếm mãi, không thấy cây tre nào vừa cao, vừa to bằng cây tre này, thế mà con chỉ đếm được năm mươi nhăm đốt, vậy con chắc khó lòng có một cây tre trăm đốt.

Ông tiên mỉm cười bảo :

- Con cứ chặt đủ một trăm đốt tre đem về đây cho ông.

Cu Cậu vâng lời làm theo và chỉ một lát đem về đủ một trăm đốt tre.

Bây giờ con chắp trăm đốt tre lại với nhau, rồi đọc ba lần câu thần chú : « khắc nhập ». Dứt lời, ông tiên biến mất.

Cu Cậu chắp trăm đoạn tre lại với nhau, rồi ba lần đọc « khắc nhập ! khắc nhập ! khắc nhập ! » Tức thì những đoạn tre gắn liền lại nhau mà thành một cây tre trăm đốt.

Cu Cậu mừng quýnh cúi xuống vác cây tre lên vai để đem về dâng ông trưởng giả, nhưng cây tre dài quá vướng vấp càn, rẽ trong rừng anh không sao mang ra nổi. Cu Cậu lại ngồi ôm mặt khóc hu hu, và ông tiên lại

13 | Cây Tre Trăm Đốt

hiện lên hỏi :

- Tại sao con khóc ?

Cu Cậu lau nước mắt, đáp :

- Thưa ông, dài quá con không mang ra được.

- Con hãy đọc ba lần câu « khắc xuất, khắc xuất, khắc xuất ! »

Quả nhiên cây tre lại rời ra từng đoạn như trước. Cu Cậu sung sướng, vội xụp xuống lạy ông tiên, nhưng ông đã biến mất rồi. Anh ta liền chẻ lạt bó trăm đốt tre lại rồi đội về nhà ông trưởng giả.

Tới nơi, Cu Cậu thấy trên nhà tấp nập những người. Họ đang cùng nhau ăn uống linh đình, cười nói vui vẻ, vì hôm ấy chính là ngày cưới cô Rốt : họ nhà trai đến đón dâu.

Buổi sáng, ông trưởng giả đánh lừa bảo Cu Cậu đi kiếm cây tre trăm đốt là cốt sai anh ta đi xa, đi thực xa để anh ta khỏi làm ngăn trở việc hôn nhân của con gái. Ông thừa biết cô ả với Cu Cậu quyến luyến nhau, nhưng khi nào ông lại thèm gả con cho thằng ở, dù thằng ở ấy đã giúp nhà ông có thêm thóc đụn, của kho.

Ông vẫn tưởng anh lực điền ngây dại chưa kiếm được cây tre trăm đốt, - mà kiếm sao được ? - thì chưa dám mò về, sợ ông giận không gả cô Rôt cho nữa. Ông sẽ có đủ thời giờ đưa dâu về nhà chồng, một nhà giàu có gấp hai nhà ông. Vài hôm nữa, khi nào Cu Cậu hai bàn tay không trở về, ông sẽ tìm có nói thoái thác hoặc mắng át mấy câu là xong chuyện. Ông có ngờ đâu, giữa lúc hai họ đang chè chén tung bừng, anh ta lại dẫn xác đến như thế kia.

Vừa thấy Cu Cậu vào tới sân, trên đầu đội bó tre nặng, ông trưởng giả vội chạy ra hỏi :

- Cây tre trăm đốt đâu ?

Cu Cậu đặt bó tre xuống đất, đáp :

- Thừa ông, đây.

Ông trưởng giả mắng :

- Đồ khôn nạn ! tao thách cưới một cây tre trăm đốt, chứ tao có bảo mày đi chặt một trăm đoạn tre đâu ?

Cu Cậu tươi cười :

- Ông cứ để mặc con.

Rồi anh ta lúi húi xếp trăm đoạn tre dang dang từ đầu sân đến cuối sân. Hai họ thấy vậy kéo ùa cả ra xem, kẻ

15 | Cây Tre Trăm Đốt

cười, người chế lao sao.

Liếc nhìn thấy họ mặc toàn quần áo mới, đẹp, Cu Cậu ngờ vực hỏi :

- Các ông các bà đến làm gì đông thế ?

Một người bên họ nhà trai vô tình đáp :

- Hôm nay cưới cô con gái ông chủ anh, mà anh không biết sao ?

Cu Cậu ngơ ngác :

- Cưới cô Rốt ?

Họ lại trở một người nói tiếp :

- Chú rể kia kìa.

Cu Cậu cảm tức toan bỏ đi ngay. Nhưng thấy ông trưởng giả buông lời trách móc và cúi xuống toan nhấc một đoạn tre của mình, anh ta liền thét :

- Khắc nhập ! khắc nhập ! khắc nhập !

Tức thì cả ông trưởng giả lẫn một trăm đoạn tre dính lại nhau và nằm song song dưới đất. Ông ta kêu trời đất chối dậy, nhưng vẫn ôm chặt lấy cây tre ngất ngưỡng dựng đứng giữa sân. Xưa nay thực chưa ai từng trông thấy một cây tre cao đến thế : cao chót vót chọc thủng

đám mây vàng.

Nghe tiếng cầu cứu, ông thông gia chạy lại để lòi ông trưởng giả ra. Cu Cậu thấy phép màu nhiệm, khoái trá đọc luôn mồm :

- Khắc nhập ! Khắc nhập ! Khắc nhập !

Thế là cây tre trăm đốt lại có một người thứ hai đứng ôm cho thêm vững. Rồi đến lượt chú rể vào cứu cha, rồi lần lần hai họ nhập bọn, xúm xít chung quanh và đồ ڤẫn như đám rể tre già.

Chỉ một mình cô Rốt đứng ngoài vừa khóc vừa nói :

- Ai bảo thấy lật lọng !

Cô van xin anh lực điền :

- Anh Cậu ơi, anh tha cho thầy tôi, chả tội nghiệp.

Nể lời cô Rốt, Cu Cậu đọc liền :

- Khắc xuất ! Khắc xuất ! Khắc xuất !

Trăm đốt tre và đôi bên hai họ lại rời nhau ra. Cu Cậu cười reo :

- Đã biết tay Cậu chưa ?

17 | Cây Tre Trăm Đốt

Ông thông gia cùng con trai và họ hàng sợ phép lạ bỏ ra về thẳng.

Còn ông trưởng giả thì phải giữ lời hứa gả cô Rốt cho Cu Cậu.

Cu Cậu thích chí nghêu ngao hát :

- Đã hứa, phải gả cho ta,

Tuy là đưa ở nhưng mà có công.

Câu ấy thành câu ca dao.

AI MUA HÀNH TÔI

Ngày xưa có ba anh em nhà kia nghèo quá, nghèo đến nỗi bố chết, không góp đủ tiền mua nổi một chiếc áo quan gỗ tạp.

Ba anh em phải bỏ đi hài bố vào trong một cái chiếu cũ rồi chờ tới khuya mới dám đốt đuốc vác mai, khiêng bố ra đồng, vì chôn ban ngày ban mặt sợ làng xóm trông thấy người ta cười. Tha-ma thì xa, mà ba anh em thì cùng đói cơm, gầy còm, ốm yếu nên đi được một quãng lại phải đặt bố xuống để thở.

Một lát sau, anh Cả khiêng đằng đầu vui mừng bảo anh Hai, anh Ba :

- Thầy linh thiêng quá hai chú ạ, thầy thấy chúng ta yếu đuối, nên nhẹ bổng hẳn đi, tôi tưởng như khiêng chiếu không thôi, hai chú ạ.

Anh Hai khiêng đằng chân cũng cười, nói :

- Ồ nhỉ, như không có gì nữa ấy, bác ạ.

Còn người em út cầm đuốc thì chẳng nói gì, cứ việc nhả nha rọi đường cho hai anh đi.

Kỳ thực thì không phải vì người chết linh thiêng mà chỉ vì cái thầy đã rơi tụt xuống đất từ lúc nào, nhưng hai người khiêng mệt nhọc quá nên chẳng biết gì cả.

19 | Cây Tre Trăm Đốt

Thế rồi ba anh em đi đến tha-ma, đào huyết chôn bố, nghĩa là chôn cái chiếu không có xác bố nằm trong.

Lúc trở về, một cơn gió mạnh làm tắt mất đuốc. Nhưng không sao, đường trong làng ba anh em đã thuộc lòng, lần mò mà đi cũng được. Bỗng người em út vấp phải một vật rắn rắn, bèn cúi xuống sờ soạng, rồi kêu to bảo hai anh :

- Cái thầy ma, hai anh ạ. Lạnh quá đi mất thôi.

Hai anh cùng cúi xuống sờ :

- Û, cái thầy ma thực !

Giá đuốc không tắt thì ba người đã nhận thấy cái thầy ma ấy chính là bố mình.

Anh Cả ngậm ngùi bảo hai em :

- Chẳng biết ai mà lại chết đường chết xá thế này nhỉ !

Anh Hai cũng buồn rầu nói :

- Chắc người ta ngộ gió, xa cửa xa nhà nên mới chết bỏ xác ở giữa đường như thế này.

Anh ba bàn :

- Thương hại quá nhỉ ! Hay anh em ta chôn làm phúc.

- Phải đấy ! Chôn làm phúc.

Tức thì ba anh em xúm lại khiêng cái tử thi, rồi chôn vùi ở một cái gò nhỏ bên đường.

Chiều hôm sau, ba anh em ra đồng viếng mộ thấy mả bố vẫn dẹt đất, còn mả bên đường của ai không biết thì mới xông đùn lên cao ụ. Ba người cũng không ngờ rằng đó là mả mình chôn làm phúc tôi hôm trước, vì đêm khuya không đèn không đóm, chôn vội chôn vàng thì sáng ra còn nhớ chỗ nào vào chỗ nào nữa...

Đêm hôm ấy, anh Cả thấy một con rồng vàng về báo mộng rằng : « Ông Cả ơi, ông để nhầm mả bố ông vào chính giữa hòm tôi, làm tôi đau lắm không chịu được. Tôi van ông, ông chạy đi nơi khác cho. Tôi có bao nhiêu vàng bạc xin biếu ông tuốt, để đền ơn ông. »

Sáng dậy, anh Cả thấy gian nhà chật hẹp của mình đầy ních những thoi vàng, thoi bạc sáng nhoáng. Anh ta vội cất ráo cả đi một nơi kín, rồi sầm sầm ra đồng chạy mả bố nhích sang một bên. Anh không bàn với hai em, sợ chúng hỏi vặn vì có gì mộ cha vừa yên đã chạy ngay như thế. Giấu diếm không xong, mà nói thực thì lại phải chia vàng bạc với hai em, rất là không nên. Nhưng đêm hôm sau, con rồng vàng lại về báo mộng cho anh Hai, vì thực ra anh Cả đã chạy mả bố đâu, anh chỉ mới chôn lại cái chiếu mà anh tưởng có gói thầy bố mình. Con rồng

21 | Cây Tre Trăm Đốt

vàng về báo mộng rằng : Ông Hai ơi, ông để nhầm mả bố ông vào chính giữa hàm tôi, làm tôi đau lắm không chịu được. Tôi van ông, ông chạy đi nơi khác cho. Tôi hết cả vàng bạc rồi, chỉ còn kim cương, châu báu thôi, tôi xin biếu ông tuốt để đền ơn ông.»

Sáng sớm anh Hai mở bừng mắt nhìn ra thấy chói lòa, vì gian nhà chật hẹp, tòi tàn của anh có đầy ánh hào quang rực rỡ tung bừng của kim cương, châu báu. Anh ta vội cất ráo cả đi một nơi thật kín, rồi hấp tấp chạy ra đồng đào phất mả bố lên, chôn xịch cái chiếu sang một bên, vì cũng như anh Cả, anh ta tưởng cái chiếu ấy có gói thi thể bố mình ở trong.

Xong xuôi, anh ta trở về nhà, hí hửng mừng thầm định bụng sẽ bán kim cương châu báu đi để tậu ruộng thực nhiều, dựng nhà thực đẹp, thực to.

Đến lượt anh Ba thấy con rồng vàng về báo mộng vì mả chưa chạy, thì hàm nó còn đau. Nó báo mộng rằng :

« Ông Ba ơi, ông để nhầm mả bố ông vào chính giữa hàm tôi, làm tôi đau lắm không chịu được. Tôi van ông, ông chạy đi nơi khác cho. Tôi hết cả vàng bạc, kim cương, châu báu rồi, chỉ còn mỗi một lọ nước này tôi xin biếu, để đền ơn ông. Nước trong lọ quý lắm đây, sau này ông sẽ dùng được nhiều việc rất lạ. »

Sáng dậy, anh Ba không thấy gian nhà chật hẹp, tồi tàn của mình đầy ních những thoi vàng thoi bạc sáng nhoáng, hay rực rỡ tung bừng ánh kim cương châu báu. Anh ta chỉ thấy ở giữa nhà có một cái lọ sành đóng nút. Bèn đến mở nút ghé mũi ngửi, thì, giờ ơi ! mùi thơm sực nức xông ra khắp nhà, lại văng vẳng trong mùi thơm có tiếng đàn, tiếng địch véo von, réo rắt. Anh ta đập vội nút lại, tức thì tiếng âm nhạc ngừng bật.

Anh Ba mỉm cười lầm bầm :

- Nước quái gì mà lại biết đàn hát thế này ! Hãy cất đi đã, vì con rồng vàng nó bảo sau này dùng được nhiều việc.

Anh ta bèn đặt lọ nước vào cái quang, treo lên xà nhà rất là cẩn thận. Rồi nhớ đến lời con rồng vàng nhờ giúp, anh ta vác mai đến bãi tha ma để chạy nhích mả bố ra khỏi hàm nó, chẳng nó kêu đau, tội nghiệp !

Nhưng cũng như hai anh trước, anh Ba chỉ chôn lại cái chiếu, còn mả bố thì vẫn táng ở hàm con rồng vàng như cũ.

Trong khi anh Ba đi chạy mả cho cha, thì chị Ba ở ngoài về, trông thấy cái lọ treo lủng lẳng trên xà nhà. Chị ta bật cười nói một mình :

23 | Cây Tre Trăm Đốt

- Lắm cảm quá đi mất thôi ! Chẳng biết lọ gì mà nó treo lên đây thế này ?

Bèn lấy xuống mở nút, rồi chẳng buồn ghé mũi ngửi, chẳng kịp lưu ý đến tiếng đàn tiếng địch bay ra, chị ta thọc ngay cánh tay vào khoảng. Bỗng chị ta rút vội ra nguyên rửa :

- Rõ mồm ở đâu á ! Tưởng có gì lạ, té ra đựng rất nước mưa là nước mưa, mà lạnh chết đi được ! Nhưng chị Ba kinh ngạc nhìn bàn tay cổ tay trắng muốt như mới lột da :

- Ô, nước gì mà quý thế này !

Chị ta vui sướng quá, bê tấp lọ nước ra sau nhà, rồi tắm gội kỳ cọ từ đầu đến chân. Tức thì chị ta trở nên một nàng tiên lộng lẫy, da trắng như ngà, tóc óng như mây, mắt phượng mày ngài, chân tay nhỏ nhắn xinh xẻo.

Liền đây có một luống hành. Những cây hành được nước tắm ở mình chị Ba chảy vào gốc; nhón vọt ngay lên, lá dài bằng cái đòn gánh, củ to bằng cái bình vôi.

Anh Ba ở tha ma về thay mất lọ nước quý, lại nghe có tiếng bì bõm ở sau nhà, liền chạy ra xem. Lúc ấy, chị Ba vừa dốc cạn lọ nước. Anh Ba toan mắng vợ nhưng nhìn thấy vợ xinh đẹp quá, anh ta lại thôi.

Từ đây, anh ta chỉ suốt ngày ngồi ngắm nghía vợ chẳng thiết đi làm ruộng, làm nương để kiếm ăn nữa. Vợ trách móc mãi anh ta mới chịu vác cuốc, vác cày ra đồng. Nhưng chốc chốc anh ta lại quay về nhà ngắm vợ, chẳng làm nên khoai nên ngô gì cả. Vợ giận, vợ khóc. Anh ta đâm hoảng, bèn nghĩ ra một cách : anh ta lấy một cái mo cau trát vôi thực trắng, thực mịn rồi vẽ dung nhan vợ lên trên. Khi ra đồng làm ruộng, anh ta cắm cái mo cau ở bên cạnh để mà ngắm nghía ảnh vợ cho đỡ nhớ.

Qua một tháng, vợ mỗi ngày một đẹp thêm, mà cây hành cũng mỗi ngày một lớn hơn. Vợ với hành, anh ta cho là cái khoái nhất trên đời.

Một hôm, anh ta đương trông ngô, thấy một con quạ cứ sán lẫn đến bới, để nhặt những hạt anh ta vừa vùi. Anh ta tức mình quá cầm viên gạch lia trúng chân quạ. Nó đau quá, kêu ầm lên và bay đi mất. Anh Ba đắc trí cười ha hả. Nhưng chỉ lát sau, con quạ trở lại liền, bay sả xuống cướp lấy cái mo của anh Ba : Nó đã lập tâm trả thù anh.

Mà nó trả thù được thực. Nó bay tít đến kinh đô, liệng hai, ba vòng trên cung điện nhà vua, rồi chờ khi vua ra sân rộng, nó bỏ rơi cái mo cau xuống. Vua nhặt lên xem thấy có họa dung nhan một người đàn bà cực kỳ xinh đẹp, thì lấy làm kinh ngạc, tấm tắc khen thâm : « Quái

25 | Cây Tre Trăm Đốt

! Sao lại có người đẹp đến thế này ! »

Vua bèn hạ lệnh cho đòi thợ truyền thần vào cung để vẽ lại hình người đàn bà đẹp lên trên một trăm cái mo cau khác, rồi giao cho một trăm sứ giả mang theo đi khắp trong nước để tìm cho bằng được người ấy rước về làm cung phi mới nghe.

Chẳng bao lâu sứ giả hỏi thăm lần được đến nhà anh Ba và bắt nghiêng chị Ba đem về dâng vua. Vua sung sướng, cất ngay chị Ba lên chức Tây cung hoàng hậu, rồi ban yến tiệc cho bá quan văn võ suốt mấy ngày đêm. Trong khi ấy thì ở gian lều chật hẹp, tồi tàn, anh Ba nhớ vợ đẹp ngồi khóc y y, chẳng thiết gì đến công việc đồng áng nữa. Trông thấy những cây hành lá dài bằng đòn gánh, củ to bằng bình vôi, anh ta càng khóc to, và anh ta nghĩ thầm : « Đem bán quách đi thôi, chứ để luống hành lại, mình chỉ tổ nhớ đến vợ ! » Anh ta bèn xếp một gánh nặng trĩu tuy mỗi bên quang chỉ có năm củ hành thôi, rồi quảy đi rao bán :

« Dọc bằng đòn gánh

« Củ bằng bình vôi.

« Ai mua hành tôi

« Thời thương tôi với ! »

Rao mãi chẳng có ai mua, vì người thường ai dám dùng thứ hành ma hành quái ấy, anh ta bèn gánh đến

kinh đô để bán.

Bây giờ vợ anh ta đang buồn ở trong cung. Tuy đã lên làm Tây-cung hoàng-hậu mà chị ta vẫn thương nhớ chồng cũ chẳng sao khuây khỏa được. Hôm mới bị bắt, chị ta gào khóc thảm thiết. Vua phải dỗ mãi chị ta mới nín. Nhưng từ đấy, chị ta như ngây như dại, như câm như điếc, và cả ngày chẳng buồn hé môi, dù chỉ để mỉm một nụ cười.

Vua thấy thế thì lấy làm khổ tâm lắm, vì ngài chỉ muốn được ngắm cái cười nghiêng thành nghiêng nước của Tây-cung hoàng hậu. Ngài đã sai xứ giả đi khắp trong nước bắt hết các vai hề có tiếng về làm trò để Tây-cung hoàng-hậu xem. Nhưng Tây cung hoàng hậu vẫn chẳng cười. Ngài bèn xuống chiếu truyền rằng :

« Trong bàn dân thiên hạ, bất cứ người nào, hễ làm cho Tây-cung hoàng hậu cười một cái thì tức khắc được cất lên chức thượng thư. »

Ngày hôm sau, ở khắp các nơi, từ thành thị cho chí thôn quê, người ta kéo về kinh đô như nước chảy để chanh dành chức thượng thư. Vì không cần học rộng tài cao, sôi kinh nấu sử, chỉ cốt làm hề khéo léo là được nhảy lên ngôi ghế thượng thư ngay, thì ai mà không háo hức. Nghe đâu trong bọn có cả mấy ông trưởng giả giàu xụ gánh tiền nghìn bạc vạn về kinh để toan chạy

27 | Cây Tre Trăm Đốt

chợt, vì họ tưởng chỉ dứt lót quan thái giám trình Tây cung hoàng hậu cười cho một cái là mình thượng thư liền. Song không những Tây cung hoàng hậu vẫn không chịu cười mà nghe bọn kia làm trò hề, ngài lại càng bực mình thêm.

Giữa lúc ấy, ở ngoài phố lạnh lạnh có tiếng rao :

« Dọc bằng đòn gánh,
« Củ bằng bình vôi,
« Ai mua hành tôi,
« Thời thương tôi với. »

Nhận được tiếng chồng, chị vợ sung sướng phá lên cười. Vua cùng văn võ bá quan đều kinh ngạc, bọn người đến dự thi trò hề đều thất vọng, vì thấy khi mình nhả mặt chun mũi, khoa chân múa tay, hoàng hậu vẫn không nhách mép, thế mà đến lúc mình không làm gì cả thì tự nhiên ngài lại bật lên cười.

Vua truyền cho quân lính ra xem ai rao. Tức thì quân lính lôi anh Ba với gánh hành của anh ta vào. Vua mới bảo anh ta rằng :

Trẫm tốn biết bao công của mà vẫn không làm cho hoàng hậu cười được, nay ngươi chỉ rao có mỗi một câu đủ khiến cho hoàng hậu cười rất to rất vui. Vậy ngươi có phép gì lạ thế, tâu ngay với trẫm, rồi trẫm ban

thường cho.

Anh Ba đặt gánh tau bày :

- Bẩm đức vua, con cũng không biết tại sao bà hoàng hậu nghe con rao lại cười như thế.

Vua phán :

- Vậy ngươi thử rao lại xem nào.

Anh Ba vâng lời đặt gánh lên vai rao to :

« Dọc bằng đòn gánh.

« Củ bằng bình vôi.

« Ai mua hành tôi.

« Thời thương tôi với. »

Tức thì vợ anh ta lại cười, cười chảy cả nước mắt nước mũi ra. Và chị chàng chỉ trông thấy mặt chồng cũng đủ vui sướng cười ngất rồi, có cần gì phải chồng rao mới cười. Nhưng vua lại cứ tưởng những cử hành to tướng kia có phép lạ, bèn bảo anh hàng hành :

- Trẫm thử thay đổi quần áo với ngươi xem.

Rồi vua cởi áo trào, cởi xiêm rồng, tháo mũ vàng đưa cho anh Ba mặc, và truyền anh Ba lên ngôi trên ngai cùng với Tây cung hoàng hậu, còn mình thì mặc bộ quần áo nâu của anh ta vào người, quẩy gánh hành của

29 | Cây Tre Trăm Đốt

anh ta lên vai rồi rao lớn :

« Dọc bằng đòn gánh.

« Củ bằng bình vôi.

« Ai mua hành tôi.

« Thời thương tôi với. »

Anh hàng hành nghe rao liền quát :

- Tên nào dám hỗn hào gánh hành vào bán trong cung điện nhà vua. Quân lính đâu, đem chặt cổ nó cho ta.

Tiếng giã ran, quân lính kéo ồ vào điệu anh hàng hành giả hiệu đem chém ngay trước sân rồng không cho kịp phân giải.

Thế là anh Ba lên làm vua, mà vợ anh ta thì làm hoàng hậu.

GIÁ 0\$10

SÁCH HỒNG

ĐÃ XUẤT BẢN :

- Số 4 : Hai thứ khôn của *Thế Lữ*
— 5 : Quyền sách ước của *Khái Hưng*
— 6 : Hai chị em của *Thiện Sĩ*
— 7 : Lên cung trăng của *Hoàng Đạo*
— 8 : Cóc tía của *Khái Hưng*
— 9 : Cái ấm đất của *Khái Hưng*
— 10 : Lan và Huệ của *Hoàng Đạo*
— 11 : Rô-bin-Sơn (cuốn I) của *Thế Lữ*
— 12 : Hạt ngọc của *Thạch Lam*
— 13 : Rô-bin-Sơn (cuốn II) của *Thế Lữ*
— 14 : Lên chùa của *Thiện Sĩ*
— 15 : Con chim gì sừng của *Hoàng Đạo*
— 16 : Thế giới tí hon của *Khái Hưng*
— 17 : Rô-bin-sơn (cuốn III) của *Thế Lữ*
— 18 : Sơn tinh của *Hoàng Đạo*
— 19 : Cây tre trăm đốt của *Khái Hưng*

ĐƯƠNG IN :

Cắm trại của *Khái Hưng*

NHÀ XUẤT BẢN « ĐỜI NAY »

Imp. Ngày-Nay, Hanoi